

Asia: VN/6162/2026

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi alueidenkäytöstä

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan väliotsikkojen mukaisesti.

Kommenttinne 1 §:stä, Maakuntakaavan kaavaselostus

-

Kommenttinne 2 §:stä, Yleiskaavan kaavaselostus

-

Kommenttinne 3 §:stä, Asemakaavan kaavaselostus

-

Kommenttinne 4 §:stä, Kaavojen viranomaisneuvottelut

-

Kommenttinne 5 §:stä, Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä kaavan aloitusvaiheen vuorovaikutus

-

Kommenttinne 6 §:stä, Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä kaavan valmisteluvaiheen vuorovaikutus

-

Kommenttinne 7 §:stä, Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä tiedottaminen

-

Muita kommentteja luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi alueidenkäytöstä

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi alueidenkäytöstä.

Omakotiliitto on vuonna 1947 perustettu valtakunnallinen, yleishyödyllinen ja riippumaton kansalaisjärjestö, joka edustaa pientalo- ja vapaa-ajan asukkaita. Liittoon kuuluu noin 220 jäsenyhdistystä eri puolilla Suomea ja sillä on yhteensä lähes 70 000 jäsentä (kotitaloutta). Liiton jäsenyhdistykset eli omakotiyhdistykset toimivat yhteisöllisyyttä edistävinä ja vastuullisina paikallistoimijoina omilla alueillaan.

Omakotiliitto pitää myönteisenä, että kaavaselostusten sisältöä yhdenmukaistetaan eri kaavatasoilla ja että vuorovaikutuksen sekä vaikutusten arvioinnin dokumentointia täsmennetään. Erityisen kannatettavaa on vaatimus esittää kaavaselostuksissa, miten lausunnot, muistutukset ja mielipiteet on otettu huomioon. Tämä lisää kaavoituksen avoimuutta ja vahvistaa osallisten vaikutusmahdollisuuksia.

Liitto pitää hyvänä myös sitä, että kaavojen vaikutusten arviointia sekä ympäristövaikutusten arvioinnin ja kaavoituksen yhteensovittamista koskevia menettelyjä selkiytetään. Tämä voi parantaa päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja helpottaa kansalaisten osallistumista suunnitteluprosesseihin. Samalla tulee huolehtia, että kaikki tarvittavat asiakirjat ovat saatavilla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta kuulemisten yhteydessä on käytettävissä on saatavilla riittävän kattava ja selkeä tieto.

Omakotiliitto kiinnittää huomiota siihen, että asetusluonnoksessa korostuvat ympäristövaikutukset, kun taas vaikutukset asumiseen jäävät vähälle huomiolle. Vaikutusten arvioinnissa tulisi nykyistä näkyvämmiin tarkastella alueidenkäyttöratkaisujen vaikutuksia asukkaiden arkeen, asumisviihtyvyyteen, palveluiden saavutettavuuteen, liikkumiseen sekä olemassa olevan asuntokannan käyttömahdollisuuksiin. Samalla tulee huolehtia siitä, että vaikutusarvioinnit ovat käytettävissä sekä aloitus että valmisteluvaiheissa mahdollisimman varhain, jotta kaavahankkeiden laajuus ja vaikutukset on esitetty läpinäkyvästi. Kaikista suunnittelun vaiheista ja ympäristövaikutusten arvioinneista on tiedotettava laajasti ja monikanavaisesti, jotta osallistuminen ja vaikuttaminen on mahdollista myös ilman digitaalisia välineitä.

Omakotiliitto toteaa, että vapaa-ajan asumisen merkitys jää luonnoksessa vähälle huomiolle. Suomessa vapaa-ajan asuntojen määrä on huomattava, ja ne muodostavat monilla alueilla merkittävän osan paikallisesta rakennuskannasta sekä elinvoimasta. Liiton näkemyksen mukaan vaikutusten arvioinnissa tulisi tunnistaa paremmin myös vapaa-ajan asumisen, monipaikkaisuuden ja vapaa-ajan asuntojen ympärivuotisen käytön vaikutukset alueiden kehitykseen.

Omakotiliitto pitää tärkeänä, että sähköisten osallistumiskanavien rinnalla turvataan kaikkien osallisten tosiasialliset mahdollisuudet osallistua kaavoitukseen riippumatta iästä, asuinpaikasta tai digitaalisista valmiuksista. Asetuksen toimeenpanossa tulee varmistaa, etteivät osallistumismahdollisuudet käytännössä heikkene sähköisten menettelyjen lisääntyessä, vaan niiden rinnalla säilyy myös muita osallistumis- ja vaikuttamiskeinoja.

Asetuksenantovaltuuksista erityisen merkityksellisiä ovat kaavan vireilletulosta ilmoittamista ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa (80 §) sekä osallistumisesta ja vuorovaikutuksesta kaavan valmisteluvaiheessa (81 §). Näillä säännöksillä on suoria vaikutuksia asukkaiden mahdollisuuksiin vaikuttaa ja osallistua kaavoitukseen. Omakotiliitto pitää tärkeänä, että kaavoituksen sujuvoittamista koskevat tavoitteet toteutetaan siten, etteivät osallisten vaikutusmahdollisuudet tai päätöksenteon avoimuus heikkene. Kaavoituksen hyväksyttävyyttä edellyttää riittävää vuorovaikutusta sekä asukkaiden ja kiinteistönomistajien näkökulmien huomioon ottamista.

Vaikutusten arvioinnissa olisi tarkoituksenmukaista tarkastella myös sitä, miten kaavaratkaisut tukevat olemassa olevan asuntokannan, mukaan lukien vapaa-ajan asuntojen, tarkoituksenmukaista hyödyntämistä sekä alueiden pitkäjänteistä elinvoimaa.

Omakotiliitto katsoo, että luonnos luo pääosin hyvän perustan avoimelle ja läpinäkyvälle kaavoitukselle. Jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin vahvistaa asumisvaikutusten sekä vapaa-ajan asumisen huomioon ottamista osana vaikutusten arviointia.

Omakotiliitto jatkaa mielellään yhteistyötä asiassa.

Kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander

toiminnanjohtaja

Jukka Malila

puheenjohtaja

Kommenttinne luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta

-

Silander Marju
Suomen Omakotiliitto ry